

**ZBIÓR PROCEDUR
POSTĘPOWANIA
w sytuacjach kryzysowych i nagłych**

w Zespole Szkół w Sędziszowie

Wstęp

Bezpieczeństwo w szkole – uczniów, kadry nauczycielskiej i innych pracowników - stanowi kluczowe i centralne zagadnienie polityki oświatowej. Jego zapewnienie należy do najważniejszych obowiązków dyrektorów, nauczycieli i opiekunów.

Cele:

1. usprawnienie oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia
2. wypracowanie jednolitych metod współpracy między rodzicami a szkołą
3. promowanie zachowań i postaw godnych naśladowania
4. wpłynięcie na proces socjalizacji młodzieży
5. zwiększenie wychowawczej roli szkoły
6. wyznaczenie jasnych i czytelnych reguł postępowania oraz określonych granic

1. Zagrożenia zewnętrzne

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą: podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego, otrzymanie podejrzonej przesyłki, wtargnięcie osoby posiadającej broń, wtargnięcie terrorysty do szkoły, zagrożenie wybuchem pożaru lub wybuch pożaru, zagrożenie wybuchem gazu lub wybuch gazu, zagrożenie niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi, zagrożenie katastrofą budowlaną i zagrożenie siłą żywiołową. W niemal każdym z powyższych przypadków dochodzi do ogłoszenia alarmu i ewakuacji uczniów oraz personelu szkoły. Sposób ich przeprowadzenia powinien być znany wszystkim, a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym.

1.1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu

Najczęstszymi przyczynami, dla których może zająć konieczność ogłoszenia alarmu w szkole, są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.

1) Najważniejszym działaniem w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu, który w szkole ogłaszany za pomocą dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

2) Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

3) O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.

4) W przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną.

Procedura wezwania powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:

- wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji: rodzaj stwierdzonego zagrożenia, nazwę i adres szkoły,

imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję, telefon kontaktowy, zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie

- potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

5) O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- Europejski Telefon Alarmowy - 112
- Pogotowie Energetyczne - 991
- Pogotowie Gazowe - 992
- Pogotowie Ciepłownicze - 993
- Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne -994
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
- Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

6) Akcję ewakuacyjną przeprowadzają pracownicy na polecenie kierującego akcją. Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły, które muszą bezzwzględnie podporządkować się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, który w tym momencie prowadzi zajęcia.

7) Ewakuację należy prowadzić zgodnie z wyznaczonymi kierunkami do wyjść ewakuacyjnych.

Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela.

8) Ewakuowani zbierają się na boisku szkolnym- służy to sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych Po wyjściu z budynku wyznaczone osoby sprawdzają czy nie pozostali w pomieszczeniach ludzie. W przypadku podejrzenia, że ktoś mógł zostać w budynku, należy niezwłocznie o tym zawiadomić kierownika akcji ratowniczej.

1.2 Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

1) Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób

2) Wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę

3) Zaopiekuj się uczniami, którzy potrzebują pomocy - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji

4) Każ bezzwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia

5) Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji

- 6) Zasłoń okno, zgaś światło - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego
- 7) Nie przemieszczaj się - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników
- 8) Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników
- 9) Zejźdź z linii strzału, połóż się na podłodze - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz
- 10) Jeżeli padną strzały, nie krzycz - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma
- 11) Nie otwieraj nikomu drzwi - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi
- 12) W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę- w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- 1) Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników
- 2) Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej
- 3) Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegos polecenia - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu
- 4) Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji
- 5) Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji
- 6) Nie zwracaj na siebie uwagi - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu
- 7) Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców
- 8) Nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane
- 9) Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców
- 10) Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty
- 11) Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana
- 12) Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- 1) Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar
- 2) Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji
- 3) Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników
- 4) Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników
- 5) Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego
- 6) Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową
- 7) Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców
- 8) Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku
- 9) Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne
- 10) Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

1.3 Podłożenie ładunku wybuchowego

Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- 1) Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu
- 2) Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji
- 3) Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły
- 4) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego dyrektor rozpoczyna (lub osoba upoważniona) ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być

rozpoczęta niezwłocznie, ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

5) Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy

6) Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji

7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową

8) W miejscu ewakuacji sprawdź czy są wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - ułatwi to zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły

9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

1.4 Podłożenie podejrzanego pakunku

1) Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzan pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona

2) Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania

3) Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji

4) Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły

5) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego dyrektor rozpoczyna ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału.

6) Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy

7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową

8) W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły

9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury: Dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności – osoba przez niego upoważniona

1.5 Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka.

Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozę etc.) wirusami (ospa, gorączki

krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - NP. TELEFON O ZAMIARZE ATAKU).

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku
- 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ.

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie w szkole – dyrektora lub osobę upoważnioną przez dyrekcję
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń
- 7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia

- 8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka
- 9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń
- 10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
- 11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
- 12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry
- 13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji
- 14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
- 15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ:

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wahać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie- dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzonej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

2. ZAGROŻENIA WEWNĘTRZNE

Do zagrożeń wewnętrznych w szkole należą m.in: agresywne zachowania ucznia, korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia, pornografia, prostytutka, picie alkoholu, czyn karalny dokonany przez ucznia. Niektóre z czynów stanowiących fizyczne zagrożenie wewnętrzne w szkole mają znamiona czynów zabronionych. Należy pamiętać, że na zasadach określonych w Kodeksie Karnym odpowiada osoba, która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Określa to art. 10 par.1 Kodeksu Karnego. Także niektóre czyny osoby, która ukończyła 15 lat rozpatrywane są jako przestępstwa – określa je szczegółowo art. 10 par.2 KK. Nie oznacza to jednak, że odpowiedzialności nie mogą podlegać osoby młodsze. Odpowiedzialność przed Sądem Rodzinnym i dla Nieletnich ponoszą osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły 13 lat, jednak taki czyn nie stanowi przestępstwa, a jedynie jest to czyn karalny, a sprawca podlega stosowaniu środków wychowawczych przewidzianych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Poniżej opisano procedury postępowania w przypadku wystąpienia w szkole przypadków najczęściej występujących fizycznych zagrożeń wewnętrznych:

2.1 AGRESYWNE ZACHOWANIA UCZNIĄ W SZKOLE

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.

Osoby odpowiedzialne: Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła zachowanie. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności pedagog szkolny.

1. Agresja fizyczna

- 1) Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
- 2) Należy powiadomić pedagoga/psychologa/wychowawcę oraz zgłosić fakt dyrektorowi szkoły i rodzicom (opiekunów prawnych) agresora i ofiary oraz w razie konieczności i policję.
- 3) W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, dyrektor szkoły lub pedagog/psycholog wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych).
- 4) Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.
- 5) Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego.
- 6) Wychowawca/pedagog/psycholog szkolny przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą, Z rozmów sporządzają notatkę.
- 7) Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi,
- 8) Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
- 9) W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia, wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję lub do Sądu Rodzinnego i

Nieletnich, od w/w postępowania zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie §53.

2. Agresja słowna

- 1) Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska
- 2) W przypadku powtarzania się sytuacji należy poinformować wychowawcę klasy/ pedagoga/psychologa.
- 3) Wychowawca, pedagog lub psycholog przeprowadzają rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
- 4) O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
- 5) Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy radzić sobie w kontaktach z innymi,
- 6) W przypadku braku pożądanых zmian zachowań ucznia - agresora, Dyrektor szkoły zwraca się do instytucji wspierających działania wychowawcze szkoły tj. - Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej - Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich - Policji - i innych w zależności od potrzeb.
- 7) W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.
- 8) Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie §53

2.2 ZNALEZIENIE W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Cel: Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole/placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprowadzaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny
Wystąpienie zagrożenia:

- 1) rozpowszechnianie środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu,
- 2) zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu
- 3) zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.

Sposób działania

1. W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy:

- 1) zachować szczególne środki ostrożności
- 2) zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem
- 3) powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia policję
- 4) ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy
- 5) przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji
- 6) opracować i prowadzić zajęcia edukacyjne dot. w/w problematyki.

2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:

- 1) odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- 2) powiadomić wychowawcę, pedagoga/psychologa szkolnego
- 3) powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia policję

- 4) zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji
- 5) zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni
- 6) powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia i poinformować ich o obowiązujących procedurach w szkole/placówce
- 7) przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa.
- 8) objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi.
- 9) podjąć działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

3. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem:

- 1) powiadomić wychowawcę klasy ucznia, pedagoga/psychologa szkolnego
- 2) odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- 3) powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
- 4) przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki
- 5) powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły/placówki, poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. Wskazać zagrożenia zdrowia i działania oraz poinformować o instytucjach mogących służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
- 6) objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi.

4. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami:

- 1) przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy, pedagoga/psychologa szkolnego
- 2) w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- 3) przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki, wezwać karetkę pogotowia
- 4) poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
- 5) wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazać im informację o obowiązującej procedurze postępowania
- 6) przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem. Zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
- 7) opracować i wdrożyć działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem

5. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”:

- 1) przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy pedagoga/psychologa szkolnego
- 2) w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie
- 3) przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego
- 4) poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji
- 5) wezwać karetkę pogotowia ratunkowego
- 6) wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, przekazać im informację o obowiązującej procedurze postępowania
- 7) przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji
- 8) opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem

2.2.1 W przypadku odmowy współpracy przez rodziców:

- 1) szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję

- 2) powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania
- 3) szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia

2.3 KRADZIEŻ LUB WYMUSZENIE PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH

Cel procedury : określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie i uruchomienie i anulowanie procedury: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wychowawca/ pedagog/psycholog szkolny.

1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości:
  - 1) Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły
  - 2) Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga/psychologa szkolnego lub dyrektora szkoły
  - 3) Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji
  - 4) Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko Policja)
  - 5) Należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
  - 6) Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców
  - 7) Należy powiadomić Policję.
  - 8) Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego

- 1) Po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia.
- 2) Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów.
- 3) Następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców.
- 4) Dyrektor - na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego - wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.

2.4 UCZENNICA W CIĄŻY

1. Wobec uczennicy w ciąży zespół w składzie: Dyrektor szkoły, wychowawca, nauczyciele przedmiotowi w porozumieniu z rodzicami przygotowują program pomocy niezbędnej do uzyskania sukcesu edukacyjnego.

2. Uczennica może korzystać z następujących form pomocy:

- dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i sytuacji pozaszkolnej uczennicy.
- indywidualnych konsultacji przedmiotowych

- indywidualizacji toku nauczania i oceniania wiadomości

3. Pedagog i psycholog szkolny przygotowują plan wsparcia psychologicznego uczennicy do wspólnej realizacji z jej rodzicami/ opiekunami prawnymi i nauczycielami przedmiotowymi.

2.5 WYSTĄPIENIE PRZYPADKU PEDOFILII W SZKOLE

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci i nakłaniały do czynności seksualnych. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie dyrektor lub pedagog/psycholog szkolny wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona

- 1) w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę policji
- 2) następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu
- 3) wychowawcy klas oraz pedagog/psycholog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie
- 4) w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawy molestowania
- 5) wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia)
- 7) wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia na temat zdarzenia. W porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/ucznikiem. Podstawy prawne uruchomienia procedury Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200a; art. 200b;

2.6 PRZYPADK ROZPOWSZECHNIANIA PORNOGRAFII W SZKOLE PRZEZ UCZNIĄ

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie : dyrektor pedagog/ psycholog szkolny. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

- 1) W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu
- 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.
- 3) Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
- 4) Wychowawca klasy, pedagog/psycholog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań

- 5) Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne
- 6) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
- 7) Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.

2.7 PRZYPADEK NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor lub pedagog/ psycholog szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona,

Sposób działania

- 1) Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
- 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach
- 3) Wychowawca lub pedagog/ psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim.
- 4) Wychowawca lub pedagog/ psycholog szkolny może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
- 5) W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
- 6) Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia policję, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog/psycholog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając notatkę.
- 7) W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

2.8 POPEŁNIENIE PRZEZ UCZNIĄ CZYNU KARALNEGO

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie Dyrektor, osoba wyznaczona w przypadku nieobecności w/w.

Podstawy uruchomienia działań. Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach: art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków, art. 74 – niszczenie, uszkodzenie, usuwanie znaków ostrzegawczych, art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny, art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzenie znaków, art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie, art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży, art. 124 – niszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy, art. 133 – spekulacja biletami, tzw. konik, art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

Sposób działania

1) Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.

2) Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia

3) W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.

4) Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.

5) Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.

2.9 PRZYPADEK UCZNIĄ BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO

Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi - ofierze czynu karalnego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor lub pedagog/ psycholog szkoły.

W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

1) Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.

2) Obowiązkiem dyrektora/pedagoga/psychologa/wychowawcy jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.

3) Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.

4) W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

2.10 PROCEDURA W PRZYPADKU ZANIEDBYWANIA OBOWIĄZKU SZKOLNEGO/OBOWIĄZKU NAUKI PRZEZ UCZNIĄ.

Cel procedury : określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia zaniedbywania obowiązku szkolnego/ obowiązku nauki przez ucznia.

Osoby odpowiedzialne: Procedura postępowania jest uruchamiana przez wychowawcę. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: pedagog w porozumieniu z dyrektorem.

1) Rodzice ucznia mają obowiązek usprawiedliwienia nieobecności w terminie jednego tygodnia, po tym czasie nieobecności nie zostaną usprawiedliwione,

2) Wychowawca informuje o nieobecnościach nieusprawiedliwionych rodziców - wyjaśnia ich przyczyny. W przypadku stwierdzenia wagarów zobowiązuje rodziców do ściślejszego nadzoru nad dzieckiem i regularnego posyłania ucznia do szkoły. O sytuacji ucznia powiadamia pedagoga szkolnego.

3) Pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły wzywa rodziców lub wysyła do rodziców informację o notorycznym opuszczaniu przez ucznia zajęć lekcyjnych, upomnienie w sprawie regularnego posyłania ucznia do szkoły oraz informację o konsekwencjach prawnych zaniedbywania realizacji obowiązku szkolnego.

3) W przypadku braku reakcji rodziców na przedłużające się wagary/nieobecności ucznia, wszczęcie postępowania administracyjnego i administracyjna egzekucja realizacji obowiązku szkolnego, powiadomienie Sądu Rodzinnego i Nieletnich.

4) Niesklasyfikowanie ucznia, jeśli nieobecności nieusprawiedliwione wynoszą ponad 50 %. O niesklasyfikowaniu ucznia decyduje rada pedagogiczna.

2.11 PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU STWIERDZENIA PALENIA PAPIEROSÓW PRZEZ UCZNIĄ.

Cel: Zapobieganie negatywnym skutkom zdrowotnym związanych z paleniem papierosów przez uczniów. Osoby odpowiedzialne za realizację procedury: wychowawca klasy, pedagog szkolny/psycholog szkolny

1) Osoba, która stwierdziła, że uczeń pali papierosy na terenie szkoły niezwłocznie powiadamia wychowawcę klasy.

2) Wychowawca klasy przeprowadza rozmowę wychowawczą z uczniem i powiadamia rodziców ucznia i pedagoga/ psychologa szkolnego.

3) Wychowawca klasy/ pedagog/ psycholog szkolny przeprowadza zajęcia profilaktyczne dotyczące negatywnych konsekwencji zdrowotnych związanych z paleniem papierosów.

4) Monitorowanie zachowania ucznia przez wychowawcę / pedagoga/psychologa szkolnego.

5) W przypadku braku poprawy zachowania ustalenie konsekwencji zawartych w Statucie Szkoły §53

2.12 PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI NARUSZENIA NIETYKALNOŚCI OSOBISTEJ NAUCZYCIELA LUB PRACOWNIKA SZKOŁY

Cel: określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia naruszenia nietykalności osobistej nauczyciela lub pracownika szkoły.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor.

1) W przypadku naruszenia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły, przez ucznia, poszkodowany ma obowiązek zgłoszenia powyższego zdarzenia do dyrektora szkoły, a w przypadku jego nieobecności – do pedagoga szkolnego.

- 2) Dyrektor szkoły zawiadamia rodziców bądź prawnych opiekunów ucznia i w trybie pilnym wzywa ich do szkoły.
- 3) Przeprowadzenie rozmowy wychowawczej i dyscyplinującej z uczniem w obecności rodziców i zobowiązanie do poprawy zachowania.
Ustalenie konsekwencji zawartych w Statucie Szkoły §53.
- 4) Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego pracownika szkoły (nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie Kodeks Karny-art222-224§2 i art.226k.k. i art.63 Karty Nauczyciela).
- 5) W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, nieobecności dyrektora) nauczyciel/pracownik szkoły zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.
- 6) W każdym przypadku należy sporządzić notatkę służbową dotyczącą zaistniałego zdarzenia.

2.13 PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI PODEJRZENIA, ŻE UCZEŃ JEST OFIARĄ PRZEMOCY W RODZINIE

1. Nauczyciel, który ma podejrzenie o stosowaniu przemocy wobec ucznia informuje o tym wychowawcę klasy.
2. Wychowawca informuje pedagoga szkolnego lub/i Dyrektora szkoły.
3. Jeżeli jest to konieczne ze względu na stan zdrowia ucznia, Dyrektor lub pedagog szkolny wzywa lekarza.
4. Pedagog szkolny (jeżeli jest to możliwe w obecności psychologa) przeprowadza rozmowę z poszkodowanym (gdzie i kiedy doszło do zdarzenia, jak często to się zdarza).
5. Pedagog szkolny powiadamia i wzywa do szkoły rodzica/prawnego opiekuna lub osobę z najbliższej rodziny poszkodowanego.
6. Dyrektor po konsultacji z pedagogiem, psychologiem szkolnym podejmuje decyzję o wdrożeniu Procedury „Niebieskiej Karty”.

2.14 PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PRÓBY SAMOBÓJCZEJ

1. Nauczyciel, który otrzymał informację o próbie samobójczej ucznia: - ustala rodzaj zdarzenia, - usuwa wszystko, co może spowodować realizację zamiaru samobójczego, - nie pozostawia ucznia samego, - wzywa pielęgniarkę szkolną celem udzielenia pierwszej pomocy, - wzywa wychowawcę, dyrektora szkoły, pedagoga i psychologa, - jeżeli jest to możliwe, przeprowadza ucznia w bezpieczne miejsce.
2. Pielęgniarka szkolna wzywa pogotowie ratunkowe.
3. Wychowawca, pedagog/psycholog powiadamia rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.
4. Dyrektor szkoły wzywa straż pożarną, policję (w zależności od potrzeb) oraz powiadamia kuratorium oświaty.
5. Po powrocie ucznia do szkoły psycholog proponuje mu specjalistyczną pomoc.
6. Rodzice/ opiekunowie prawni są zobowiązani do kontaktu z zespołem interwencyjnym w celu wyjaśnienia okoliczności zdarzenia.

1. Postępowanie w sytuacji, kiedy uczeń grozi odebraniem sobie życia

1. Staramy się uspokoić ucznia, rozmawiamy z nim o przyczynie reakcji.
2. Obserwujemy ucznia.

3. Jeżeli uczeń zachowuje się agresywnie – niezwłocznie zawiadamiamy o zaistniałej sytuacji Dyrekcję lub pedagoga szkolnego, staramy się zapewnić bezpieczeństwo klasie odizolowując zdesperowanego wychowanka.

4. Zaprowadzamy ucznia do pedagoga szkolnego i informujemy o zajściu wychowawcę.

5. W razie konieczności wzywamy rodziców/ opiekunów prawnych

6. Sporządzamy notatkę.

7. Jeżeli od osób trzecich dowiadujemy się iż uczeń grozi odebraniem sobie życia – powiadamiamy o tym pedagoga szkolnego i wychowawcę klasy, którzy podejmują stosowne działania .

2.15 PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI WYPADKU UCZNIĄ W SZKOLE

Cel: Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należytą opiekę i niezbędną pomoc.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie: Dyrektor w przypadku jego nieobecności –osoba upoważniona przez niego.

Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

Sposób działania: Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

PRZEDMIOT I ZAKRES STOSOWANIA PROCEDURY:

- I. W czasie zajęć edukacyjnych pełną odpowiedzialność za życie i zdrowie ucznia ponosi nauczyciel prowadzący zajęcia bez względu na to, czy one są zajęciami planowanymi, czy też nauczyciel zastępuje nieobecnego w tym czasie innego nauczyciela.
- II. Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący ma obowiązek sprawdzić, czy sprzęt sportowy, urządzenia techniczne, pomoce naukowe oraz inne narzędzia wykorzystywane w czasie zajęć, a także pomieszczenia lekcyjne nie stwarzają zagrożenia bezpieczeństwa dla ucznia. Jeżeli stan techniczny budzi zastrzeżenia, nauczyciel bądź inna osoba prowadząca zajęcia nie ma prawa z nich korzystać w pracy z uczniem. O zaistniałym zagrożeniu prowadzący natychmiast powiadamia kierownika gospodarczego. Wszelkie dostrzeżone usterki dotyczące sprzętu lub pomieszczeń należy bezzwłocznie wpisać do zeszytu usterek.
- III. Zajęcia szkolne to nie tylko lekcje. Są to też prowadzone poza szkołą np. lekcje plenerowe, wyjazdy, wycieczki, dyskoteki, olimpiady, zawody sportowe. Podczas nich młodzież również pozostaje pod opieką nauczycieli, bo za wypadek podczas takich zajęć odpowiada szkoła i jej pracownicy. Podczas przerw uczniowie mają zapewnioną opiekę przez nauczycieli mających w tym czasie dyżur.

1) Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu.

Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną. W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą prosi o nadzór nad swoimi uczniami nauczyciela uczącego w najbliższej sali lub innego pracownika szkoły. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

2) Powiadomienie rodziców i odpowiednich instytucji i zabezpieczenie miejsca zdarzenia.

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców/opiekunów prawnych ucznia o wypadku.

Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim i z rodzicami/opiekunami ucznia: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjazdu rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.

3) Zabezpieczenie miejsca wypadku.

Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

4) Powołanie zespołu powypadkowego:

Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społeczny inspektor pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców. Przewodniczącym zespołu jest pracownik

odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu-przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

5) Postępowanie powypadkowe.

Zespół powypadkowy:

- Przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową.
- Rozmawia z uczniem (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania.
  - Rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania: jeżeli świadkami są uczniowie-przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia świadka i jego rodziców.
- Sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku.
- Uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek.
- Uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku.
- Sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 21 dni od daty zakończenia postępowania powypadkowego (zebrania wszystkich niezbędnych dokumentów)- protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły.

Przekroczenie 21 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie). Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego.

Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów). Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków.

Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

2.16 POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU STWIERDZENIA ZACHOROWANIA NA SEPEŚ, POSOCZNICĘ, INNĄ CHOROBE ZAKAŻNĄ

1. Osoba, która otrzymała informację o zachorowaniu, niezwłocznie, osobiście i na osobności informuje o tym Dyrektora, a w razie jego nieobecności- pedagoga szkolnego.

2. Dyrektor szkoły niezwłocznie sprawdza, czy informacja o zachorowaniu jest zgodna z prawdą. W tym celu kontaktuje się telefonicznie z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia. Prosi o adres placówki oraz nazwisko i numer telefonu lekarza opiekującego się chorym.

3. Niezwłocznie po potwierdzeniu informacji przez rodzinę chorego ucznia Dyrektor kontaktuje się z SANEPID-em lub lekarzem prowadzącym chorego, w razie potrzeby także z jego przełożonym (np. ordynatorem oddziału). Telefonicznie lub osobiście zasięga szczegółowych informacji dotyczących stanu zdrowia chorego, sposobu zakażenia oraz zalecanych działań prewencyjnych wobec pozostałych uczniów i pracowników szkoły. Dyrektor zwraca się o wydanie zaleceń w formie pisemnej.

4. Po uzyskaniu zaleceń od lekarza, telefonicznie lub osobiście, a następnie pisemnie, Dyrektor zawiadamia o zdarzeniu organ prowadzący i kuratora oświaty. Uzgadnia z nimi dalszy sposób postępowania uwzględniający zalecenia medyczne.

Ustala także, kto i w jaki sposób może komunikować się z mediami. Dyrektor domaga się pisemnych wskazań, co do swojego sposobu postępowania oraz udziału przedstawicieli obu organów w informowaniu rodziców/ opiekunów prawnych i uczniów.

5. Dyrektor podejmuje kolejne działania w sposób uzgodniony z organem prowadzącym i kuratorem oświaty. Robi to niezwłocznie, zachowując ustaloną kolejność.

2.17 PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM PRZEWLEKLE CHORYM.

Dziecko przewlekle chore

Choroba przewlekła to proces patologiczny trwający ponad 4 tygodnie, cechujący się brakiem nasilonych objawów chorobowych. Długotrwała choroba i częste hospitalizacje mogą okresowo uniemożliwiać choremu dziecku przebywanie w grupie rówieśników, a także zaspokajanie wielu ważnych potrzeb psychicznych, fizycznych i społecznych. Główne sposoby pomocy przewlekle choremu dziecku możliwe do zrealizowania na terenie szkoły:

1. zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego,
2. pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie nowych umiejętności,
3. budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji klasowych,
4. przygotowanie uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi,
5. traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy,
6. uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego,
7. uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów,
8. motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi,
9. rozwijanie zainteresowań, samodzielności dziecka,

10. dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągania sukcesów,
11. motywowanie do aktywności.

W sytuacji, gdy w szkole jest uczeń przewlekle chory, nauczyciel powinien:

1. Pozyskać od rodziców (opiekunów prawnych) ucznia szczegółowe informacje na temat jego choroby oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu;
2. Z pomocą dyrektora zorganizować szkolenie kadry pedagogicznej i pozostałych pracowników szkoły w zakresie postępowania z chorym dzieckiem na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby;
3. W porozumieniu z pielęgniarką lub lekarzem, wspólnie z pracownikami szkoły opracować procedury postępowania w stosunku do każdego chorego ucznia, zarówno na co dzień, jak i w przypadku zaostrzenia objawów czy ataku choroby. Procedury te mogą uwzględniać m.in. przypominanie lub pomoc w przyjmowaniu leków, wykonywaniu pomiarów poziomu cukru, regularnym przyjmowaniu posiłków, sposób reagowania itp. Powinny też określać formy stałej współpracy z rodzicami (opiekunami) tego dziecka oraz zobowiązanie wszystkich pracowników placówki do bezwzględnego ich stosowania;
4. Wspólnie z nauczycielami i specjalistami zatrudnionymi w szkole dostosować formy pracy dydaktycznej, dobór treści i metod oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także objąć go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
5. W przypadku nasilenia choroby u dziecka podczas pobytu w szkole dyrektor lub nauczyciel niezwłocznie informuje o zaistniałej sytuacji rodziców lub prawnych opiekunów.

Dziecko z astmą

Astma oskrzelowa jest najczęstszą przewlekłą chorobą układu oddechowego u dzieci. Istotą astmy jest przewlekły proces zapalny toczący się w drogach oddechowych, który prowadzi do zwiększonej skłonności do reagowania skurczem na różne bodźce i pojawienia się objawów choroby.

Objawy:

Jednym z podstawowych objawów jest duszność jako subiektywne uczucie braku powietrza spowodowane trudnościami w jego swobodnym przechodzeniu przez zwężone drogi oddechowe. Gdy duszność jest bardzo nasiloną możemy zauważyć, że usta dziecka a także inne części ciała są zasinione. Konsekwencją zwężenia oskrzeli jest pojawienie się świszczącego oddechu. Częstym objawem astmy oskrzelowej jest kaszel. Najczęściej jest to kaszel suchy, napadowy, bardzo męczący.

Przyczyny ataku :

Zaostrzenie astmy może być wywołane przez: kontakt z alergenami, na które uczulone jest dziecko, kontakt z substancjami drażniącymi drogi oddechowe, wysiłek fizyczny, zimne powietrze, dym tytoniowy, infekcje.

Kroki postępowania w przypadku ataku astmy:

1. W przypadku wystąpienia duszności należy podać dziecku wziewny lek rozkurczający oskrzela zgodnie z zaleceniem lekarza.
2. W przypadku objawów ciężkiej duszności należy podać jednocześnie 2 dawki leku w aerozolu w odstępie 10-20 sekund, jeżeli lekarz taki lek zalecił.
3. Po wykonaniu 1 pierwszej inhalacji należy powiadomić rodziców dziecka o wystąpieniu zaostrzenia i o konieczności wezwania lekarza.

4. W czasie oczekiwania na przyjazd karetki pogotowia dziecko wymaga ciągłego nadzoru osoby dorosłej.
5. Dodatkowo bardzo ważne jest zapewnienie dziecku spokoju oraz odizolowanie od osób trzecich.

Działania na terenie szkoły:

1. Częste wietrzenie sal lekcyjnych.
2. Dziecko, które ma objawy po wysiłku, powinno przed lekcją wychowania fizycznego przyjąć dodatkowy lek.
3. Ćwiczenia fizyczne należy zaczynać od rozgrzewki.
4. W przypadku wystąpienia u dziecka objawów duszności należy przerwać wykonywanie wysiłku i pozwolić dziecku zażyć środek rozkurczowy.
5. Chorzy uczniowie nie powinni uczestniczyć w pracach porządkowych.
6. W okresie pylenia roślin dzieci z pyłkowicą nie mogą ćwiczyć na wolnym powietrzu oraz nie powinny uczestniczyć w planowanych wycieczkach poza miasto.
7. Astma oskrzelowa wyklucza biegi na długich dystansach, wymagających długotrwałego, ciągłego wysiłku.
8. W klasach, gdzie odbywają się lekcje nie powinno być zwierząt futerkowych.

Na co zwrócić uwagę :

1. Uczeń z astmą może okresowo wymagać ograniczenia aktywności fizycznej i dostosowania ćwiczeń do stanu zdrowia.
2. Dziecko uczulone na pokarmy powinno mieć adnotacje od rodziców, co może jeść w sytuacjach, które mogą wywołać pojawienie się objawów uczulenia.
3. Dzieci chore na astmę powinny uczestniczyć w zajęciach z wychowania fizycznego. Wysportowane dziecko lepiej znosi okresy zaostrzeń choroby.
4. Uczeń z astmą nie powinien być trwale eliminowany z zajęć z wychowania fizycznego. Mogą uprawiać biegi krótkie, gry zespołowe, gimnastykę i pływanie oraz mogą uprawiać większość sportów zimowych.

Dziecko z cukrzycą

Cukrzyca to grupa chorób metabolicznych charakteryzujących się hiperglikemią (wysoki poziom glukozy we krwi – większy od 250mg%) lub hipoglikemią (niedocukrzenie spadek poziomu glukozy we krwi – mniejsze niż 60 mg%).

Objawy hipoglikemii – niedocukrzenia:

1. Bładość skóry, nadmierna potliwość, drżenie rąk.
2. Ból głowy, ból brzucha.
3. Szybkie bicie serca.
4. Uczucie silnego głodu/wstręt do jedzenia.
5. Osłabienie, zmęczenie
6. Problemy z koncentracją, zapamiętywaniem.
7. Chwiejność emocjonalna, nietypowe zachowanie dziecka.
8. Napady agresji lub wesołkowości.
9. Ziewanie/senność.
10. Zaburzenia mowy, widzenia i równowagi.
11. Zmiana charakteru pisma.
12. Uczeń nielogicznie odpowiada na zadawane pytania.
13. Kontakt ucznia z otoczeniem jest utrudniony lub traci przytomność.

Zasady postępowania przy hipoglikemii lekkiej – dziecko jest przytomne, w pełnym kontakcie, współpracuje z nami, spełnia polecenia:

1. Sprawdzić poziom glukozy we krwi potwierdzając niedocukrzenie.
2. Podać węglowodany proste (sok owocowy, coca-cola, cukier spożywczy rozpuszczony w wodzie lub herbacie, glukoza w tabletkach, płynny miód).
3. NIE WOLNO zastępować węglowodanów prostych słodyczami zawierającymi tłuszcze, jak np. czekolada, ponieważ utrudniają one wchłanianie glukozy z przewodu pokarmowego).
4. Ponownie oznaczyć glikemię po 10-15 minutach.
5. Zawsze należy dążyć do ustalenia przyczyny niedocukrzenia.

Zasady postępowania przy hipoglikemii średnio ciężkiej – dziecko ma częściowe zaburzenia świadomości, pozostaje w ograniczonym kontakcie z nami, potrzebuje bezwzględnej pomocy osoby drugiej:

1. Oznaczyć glikemię i potwierdzić niedocukrzenie.
2. Jeżeli dziecko może połykać podać do picia płyn o dużym stężeniu cukru (np. 3-5 kostek cukru rozpuszczonych w ½ szklanki wody, coli, soku).
3. Jeżeli dziecko nie może połykać postępujemy tak jak w przypadku glikemii ciężkiej.

Zasady postępowania przy hipoglikemii ciężkiej- dziecko jest nieprzytomne, nie ma z nim żadnego kontaktu, nie reaguje na żadne bodźce, może mieć drgawki.

Dziecku, które jest nieprzytomne NIE WOLNO podawać niczego do picia ani do jedzenia !!!

1. Układamy dziecko na boku.
2. Wstrzykujemy domięśniowo glukagon, jest to zastrzyk ratujący życie.
3. Wzywamy pogotowie ratunkowe.
4. Kontaktujemy się z rodzicami dziecka.
5. Dopiero gdy dziecko odzyska przytomność (po podaniu glukagonu powinno odzyskać przytomność po kilkunastu minutach) i jeżeli dziecko będzie w dobrym kontakcie można mu podać węglowodany doustnie (sok, cola, tabl. glukozy).

U dzieci leczonych pompą:

1. Zatrzymaj pompę.
2. Potwierdź hipoglikemię.
3. Jeżeli dziecko jest przytomne podaj węglowodany proste.
4. Oczekaj 10-15 minut i zbadaj ponownie poziom glukozy we krwi, jeżeli nie ma poprawy podaj ponownie cukry proste.
5. Jeżeli objawy ustąpią i kontrolny pomiar glikemii wskazuje podnoszenie się stężenia glukozy, włącz pompę i podaj kanapkę lub inne węglowodany złożone.
6. Jeżeli dziecko jest nieprzytomne lub ma drgawki połóż je w pozycji bezpiecznej, podaj domięśniowo zastrzyk z glukagonu i wezwij karetkę pogotowia. Po epizodzie hipoglikemii nie zostawiaj dziecka samego! Dziecko nie może podejmować wysiłku fizycznego dopóki wszystkie objawy hipoglikemii nie ustąpią!

Objawy hiperglikemii:

1. Wzmózione pragnienie, potrzeba częstego oddawania moczu.
2. Rozdrażnienie, zaburzenia koncentracji.
3. Złe samopoczucie, osłabienie, przygnębienie, apatia. Jeżeli do ww. objawów dołączają: ból głowy, ból brzucha, nudności i wymioty, ciężki oddech może to świadczyć o rozwoju kwasicy cukrzycowej. Należy wtedy bezzwłocznie: zbadać poziom glukozy i skontaktować się z rodzicami lub wezwać pogotowie.

Zasady postępowania przy hiperglikemii:

1. Podajemy insulinę (tzw. dawka korekcyjna),

2. Uzupełniamy płyny (dziecko powinno dużo pić, przeciętnie 1litr w okresie 1,5-2 godz., najlepszym płynem jest niegazowana woda mineralna),

3. W razie stwierdzenia hiperglikemii dziecko nie powinno jeść, dopóki poziom glikemii nie obniży się.

Niezbędnik szkolny, czyli co uczeń z cukrzycą zawsze powinien mieć ze sobą w szkole:

1. Pen – „wstrzykiwacz” z insuliną.
2. Pompę insulinową, jeżeli jest leczone przy pomocy pompy.
3. Nakłuwacz z zestawem igieł.
4. Glukometr z zestawem pasków oraz gazików.
5. Plastikowy pojemnik na zużyte igły i paski.
6. Drugie śniadanie lub dodatkowe posiłki przeliczone na wymienniki np. przeznaczone na „zabezpieczenie” zajęć wychowania fizycznego w danym dniu.
7. Dodatkowe produkty – soczek owocowy, tabletki z glukozą w razie pojawienia się objawów hipoglikemii.
8. Telefon do rodziców.
9. Informację w postaci kartki lub bransoletki na rękę, która informuje, że dziecko choruje na cukrzycę.
10. Glukagon (zestaw w pomarańczowym pudełku), ratujący życie.

Szkolny kodeks praw dziecka z cukrzycą – każdemu dziecku z cukrzycą typu 1 należy zapewnić w szkole:

1. Możliwość zmierzenia poziomu glukozy na glukometrze w dowolnym momencie – także w trakcie trwania lekcji.
2. Możliwość podania insuliny.
3. Możliwość zmiany zestawu infuzyjnego w przypadku leczenia osobista pompą insulinową w odpowiednich warunkach zapewniających bezpieczeństwo i dyskrecję.
4. Właściwe leczenie niedocukrzenia zgodnie ze schematem ustalonym z pielęgniarką szkolną i rodzicami dziecka.
5. Możliwość spożycia posiłków o określonej godzinie, a jeśli istnieje taka potrzeba, nawet w trakcie trwania lekcji.
6. Możliwość zaspokojenia pragnienia oraz możliwość korzystania z toalety, także w czasie trwania zajęć lekcyjnych.
7. Możliwość uczestniczenia w pełnym zakresie w zajęciach wychowania fizycznego oraz różnych zajęciach pozaszkolnych, np. wycieczkach turystycznych, zielonych szkołach.

Dziecko z padaczką

Padaczką określamy skłonność do występowania nawracających, nie prowokowanych napadów. Napadem padaczkowym potocznie nazywamy napadowo występujące zaburzenia w funkcjonowaniu mózgu objawiające się widocznymi zaburzeniami, zwykle ruchowymi. Niekiedy jedynym widocznym objawem napadu są kilkusekundowe zaburzenia świadomości. Napady padaczkowe dzieli się na napady pierwotnie uogólnione oraz napady częściowe (zlokalizowane). Napady pierwotnie uogólnione

Zasady postępowania w razie wystąpienia napadu:

1. Przede wszystkim zachować spokój.
2. Ułożyć chorego w bezpiecznym miejscu w pozycji bezpiecznej, na boku.
3. Zabezpieczyć chorego przed możliwością urazu w czasie napadu – zdjąć okulary, usunąć z ust ciała obce, podłożyć coś miękkiego pod głowę.

4. Asekurować w czasie napadu i pozostać z chorym do odzyskania pełnej świadomości.

Nie należy:

1. Podnosić dziecka.
2. Krępować jego ruchów.
3. Wkładać czegokolwiek między zęby lub do ust.

Pomoc lekarska jest potrzebna, jeżeli był to pierwszy napad w życiu lub napad trwał dłużej niż 10 minut albo jeśli po napadzie wystąpiła długo trwająca gorączka, sugerująca zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Jeśli dzieciom chorym na padaczkę zdarzają się częste napady, dziecko powinno mieć zapewnioną opiekę w drodze do i ze szkoły.

Dziecko z zaburzeniami lękowymi

Jeśli nauczyciel zauważy powtarzające się zaburzenia lękowe powinien ten fakt zgłosić rodzicom ucznia oraz psychologowi szkolnemu.

Zasady postępowania z uczniem z zaburzeniami lękowymi:

- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w relacji uczeń- nauczyciel- klasa
- stosowanie pochwał nawet za małe osiągnięcia
- ograniczenie odpytywania na forum klasy
- normalizowanie reakcji lękowych i pokazywanie adaptacyjnej funkcji lęku
- uczenie techniki rozwiązywania problemów i radzenia sobie ze stresem
- otoczenie wsparciem psychologicznym
- regularne spotkania z rodzicem dziecka
- w przypadku nasilenia zaburzeń lękowych konieczność konsultacji u lekarza
- psychiatry

Depresja

Depresja jako choroba lub klinicznie rozpoznawany zespół depresyjny, to długotrwały, szkodliwy i poważny stan charakteryzujący się nadmiernym obniżeniem nastroju oraz innymi objawami psychicznymi i fizycznymi.

Objawy depresji u dzieci to:

- smutek,
- ograniczenie lub rezygnacja z zainteresowań i aktywności, które dotychczas
- sprawiały przyjemność,
- zmiany w zakresie aktywności psychoruchowej – spowolnienie lub pobudzenie,
- poczucie braku nadziei,
- poczucie braku sensu życia,

- niskie poczucie własnej wartości,
- nadmierne poczucie winy,
- poczucie bezradności,
- nawracające myśli o śmierci i samobójstwie,
- spadek energii,
- nadmierna męczliwość,
- zaburzenia koncentracji uwagi,
- wzrost lub spadek apetytu,
- zmiana wzorca snu (utrzymujące się przez pewien czas wyraźne trudności z zasypianiem lub wczesne wybudzanie się).
- niewłaściwa postawa ciała i wyraz twarzy.
- często występujące bóle brzucha, głowy, brak łaknienia, mimowolne moczenie,
- pojawienie się lęku separacyjnego

Zasady postępowania obowiązują takie same jak z dzieckiem z zaburzeniami lękowymi.

Dziecko z ADHD, czyli zespołem hiperkinetycznym

W pracy szkolnej uczniowie z ADHD wymagają od nauczycieli:

1. Poznania i zrozumienia specyficznych zachowań i emocji dziecka (tj.:brak koncentracji na szczegółach, trudności z utrzymaniem uwagi na zadaniach i grach, nie respektowanie podanych kolejno instrukcji, kłopoty z dokończeniem zadań i wypełnianiem codziennych obowiązków, dezorganizacja, szybkie rozpraszanie się pod wpływem bodźców zewnętrznych, nadmierna ruchliwość i gadatliwość, przerywanie bądź wtrącanie się do rozmowy)
2. Akceptacji, pozytywnego wsparcia, nasilonej w stosunku do innych uczniów uwagi i zainteresowania.
3. Organizacji środowiska zewnętrznego w formie porządku i ograniczenia bodźców.
4. Stosowania wzmocnień (pochwał, nagród)
5. Skutecznego komunikowania (krótkie instrukcje, powtarzanie)
6. Konsekwencji w postępowaniu i ustalenia obowiązującego systemu norm i zasad.
7. Elastyczności pracy dającej możliwość dodatkowej aktywności i rozładowania emocji

Zasady postępowania z dzieckiem nadpobudliwym:

1. Konsekwencja w postępowaniu, stawianie jasnych granic, co dziecku wolno, a czego nie.
2. Należy wyznaczać niezbyt odległe działania, stosować krótkie komunikaty
3. Systematyczne przyzwyczajanie dziecka do finalizowania każdego rozpoczętego

zadania.

4. Stała kontrola i przypominanie o obowiązkach oraz pomoc w ich realizacji.
5. Utrzymywać stałe kontakty z rodzicami.
6. Zachować spokój i rozsądek. Nie można pozwolić, aby niepokój i nadruchliwość dziecka udzieliły się nauczycielowi.
7. Oddziaływać na dziecko powoli, bez pośpiechu, głosem nieco stłumionym, jakby w zwolnionym tempie. Podawać krótkie, proste polecenia, zwracać uwagę hasłowo.
8. Po zajęciach wymagających wysiłku ruchowego należy zastosować ćwiczenia wyciszające.
9. Stworzyć dziecku uporządkowany świat (plan codziennych zajęć, normy i zasady postępowania, konsekwencje wypływające z ich łamania).
10. Uprzedzać przed sytuacją nową, nieznaną (np. wycieczka, spacer, konkurs).

Praca z dzieckiem nadpobudliwym w sali lekcyjnej

Miejsce pracy/ćwiczeń/zabaw dziecka:

- Powinno być pozbawione elementów, które mogą rozpraszać uwagę.
- Dziecko powinno siedzieć/pracować/ćwiczyć blisko nauczyciela,
- Nie powinno siedzieć/ćwiczyć/pracować przy oknie, ani przy samych drzwiach.
- Dzielenie pracy na etapy
- Stosujemy krótkie polecenia
- Planowanie kolejnych czynności ucznia
- Stosowanie systemu konsekwencji
- Pozytywne motywowanie w czasie pracy

Konsekwencja powinna być związana z określoną zasadą.

Powinna być:

- szybka – czyli powinna nastąpić zaraz po przewinieniu dziecka,
- skuteczna – czyli doprowadzona do końca,
- sprawiedliwa – czyli odpowiednia do przewinienia,
- słuszna – związana z rzeczywistym przewinieniem dziecka,
- sympatyczna – wyrażona bez nienawiści,
- słowna – wyrażona słownie, nie cielesna.

Zaburzenia w odżywianiu

Niepokojące zachowania dziecka:

1. spożywanie zbyt małych – w stosunku do wieku
2. odmowa jedzenia
3. odruchy wymiotne, wymioty;
4. odmowa spożywania pokarmów urozmaiconych adekwatnie do wieku

5. lęk w porze posiłków, lęk przed połykaniem pokarmów stałych i/lub płynnych;
6. jedzenie posiłków w porach innych, niż pozostali domownicy, np. bardzo wcześnie rano lub późno wieczorem;
7. spożywanie posiłków w nadmiernych lub niewystarczających ilościach w stosunku do potrzeb wiekowych

Kroki postępowania:

1. rozmowa z dzieckiem
2. poinformowanie rodzica o podejrzeniu zaburzeń w odżywianiu i konieczności wykonania badań diagnostycznych
3. konieczność wykonania przez rodzica badań psychologicznych
4. ścisła współpraca rodziców ze specjalistami pracującymi w szkole
5. wsparcie psychologiczne na terenie szkoły

Opracowano na podstawie publikacji: Ośrodka Rozwoju Edukacji, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Zdrowia, Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania – „One są wśród nas”

2.17 POSTĘPOWANIE Z UCZNIAMI NARAŻONYMI W SZKOLE NA KONTAKT Z POTWIERDZONYM PRZYPADKIEM COVID-19 SARS- 2

I. Jak postępować w przypadku, gdy do szkoły przyjdzie uczeń z objawami choroby, jeżeli nowa choroba szerzy się w miejscowości, gdzie znajduje się szkoła

1. O sytuacji należy niezwłocznie powiadomić rodziców/ opiekunów prawnych chorego ucznia
2. Należy ucznia umieścić w pomieszczeniu, gdzie nie przebywają inni ludzie. W przypadku objawów o niewielkim nasileniu powiadomić rodziców/ opiekunów prawnych o konieczności odebrania ucznia ze szkoły, a w przypadku ciężkiego zachorowania odesłać ucznia transportem sanitarnym do szpitala zakaźnego lub innego, wyznaczonego do leczenia choroby, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.
3. Jeśli uczeń z objawami choroby ma powód wejścia do pomieszczenia z innymi ludźmi, powinien mieć założoną maseczkę ochronną na nos i usta

2.18 PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA W SZKOLE ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO

1. Podstawowe działania na rzecz bezpieczeństwa cyfrowego w szkole.

Obligatoryjne działania interwencyjne, będące następstwem wystąpienia zagrożenia, zawsze podzielić można na 3 grupy:

- 1) działania wobec aktu/zdarzenia** - opis przypadku, ustalenie okoliczności zdarzenia, zabezpieczenie dowodów oraz monitoring pointerwencyjny
- 2) działania wobec uczestników zdarzenia** (ofiara - sprawca - świadek, rodzice)
- 3) działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących** – Policji, wymiaru sprawiedliwości, służb społecznych.

Na każdą procedurę w reakcji na wystąpienie danego typu zagrożenia cyberbezpieczeństwa w szkole muszą składać się działania tego typu - podjęte przez dyrekcję szkoły oraz nauczycieli, pedagogów/psychologów szkolnych.

Działania wobec zdarzenia polegają przede wszystkim na zachowaniu (nie usuwaniu) dokumentacji cyfrowej: wiadomości sms, e-maili, nagrań z poczty głosowej telefonu,

komentarzy w serwisie społecznościowym, zapisów w blogu i plików filmów wideo. O ile to możliwe, należy także zarchiwizować treść rozmów w komunikatorach oraz linki (konkretne adresy URL) oraz danych o potencjalnym sprawcy. Każde zdarzenie wymaga udokumentowania w stosownym protokole.

Przez działania na rzecz uczestników zdarzenia rozumie się aktywności podejmowane wobec ofiar (osób poszkodowanych), sprawców i świadków zdarzenia. W szkole osobami poszkodowanymi będą w przeważającym odsetku przypadków uczniowie. Dlatego jako kolejną grupę pośrednich uczestników zdarzenia wyróżniamy ich rodziców. Działania szkoły adresowane do instytucji i organizacji zewnętrznych są niezbędne w przypadku naruszenia przepisów prawa przez uczniów lub osoby spoza szkoły. Pośród nich należy wyróżnić szczególnie współpracę z: (1) Policją i sądami rodzinnymi, (2) służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi oraz (3) dostawcami usług internetowych oraz operatorami telekomunikacyjnymi.

Sprawców wszystkich rodzajów zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w szkole należy objąć , co najmniej poniższymi działaniami:

- 1) Rozmowa uczestnika zdarzenia z kierownictwem szkoły**
- 2) Powiadomienie rodziców/ opiekunów poszkodowanego dziecka**
- 3) Działania wychowawcze i wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy**
- 4) Powiadomienie Policji/ sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa**
- 5) Udzielenie uczestnikom zdarzenia wsparcia psychologicznego**

1) Sprawca musi otrzymać od przedstawicieli szkoły komunikat o braku akceptacji dla działań , jakich dokonał. W trakcie takiej rozmowy uczeń powinien poznać możliwe skutki swojego postępowania, a także konsekwencje, jakie mogą zostać wobec niego wyciągnięte (np. wynikające z statutu). W trakcie rozmowy sprawca powinien zostać wezwany do zaprzestania podejmowania podobnych działań w przyszłości, w tym usunięcia skutków swoich działań (np. publikacji w portalu społecznościowym). Sprawca powinien również zostać objęty odpowiednią pomocą psychologiczną - pedagogiczną w celu zrozumienia konsekwencji jego zachowania oraz zmianę postawy i dalszego postępowania. Jeśli sprawców jest więcej, to z każdym z nich należy rozmawiać osobno.

2) Należy zadbać o to, żeby osoba reprezentująca szkołę (psycholog, pedagog, wychowawca) ograniczała się do podjęcia interwencji, a nie wymierzała karę. Decyzję o tym, jaką karę wymierzyć sprawcy, powinna podejmować rada pedagogiczna (po poznaniu wszystkich okoliczności zdarzenia), a przekazywać dyrektor szkoły. Ważne jest zatem oddzielenie osoby wychowawcy, pedagoga/psychologa, nawiązującego relację z uczniem, od organu wymierzającego karę.

Celem sankcji wobec sprawcy jest przede wszystkim: zatrzymanie jego działań i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa ofierze oraz zmiana postawy sprawcy. Podejmując decyzję o sankcjach, należy wziąć pod uwagę:

- 1) rozmiar i rangę szkody – np. czy w przypadku cyberprzemocy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.
- 2) czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent
- 3) świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był

świadomy, że postąpił nagannie np. czy wie, że wyrządza krzywdę koledze, jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.

4) motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednie doświadczenia sprawcy.

2.18.1 DOSTĘP DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH I NIELEGALNYCH

Podstawy prawne uruchomienia procedury: Kodeks Karny, Statut szkoły. Zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych)

Telefony/kontakty alarmowe krajowe

Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet@dyzurnet.pl,

tel. 801 615 005, Policja 997

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy: treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami.

2) należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku treści powiązanych z uczniami szkoły rozwiązanie leży po stronie szkoły, jeżeli treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyzurnet.pl).

3) Identyfikacja sprawcy(-ów) W identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywać będą zgromadzone dowody. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, która udostępniły je dziecku. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.

4) Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły W przypadku udostępniania treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/ niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły powinny koncentrować się jednak na aktywnościach wychowawczych. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.

5) Aktywności wobec ofiar zdarzenia Dzieci - ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji - otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści. Należy koniecznie powiadomić ich rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi.

6) Aktywności wobec świadków

W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.

7) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję

8) Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

2.18.2 CYBERPRZEMOC

Podstawy prawne uruchomienia procedury Kodeks Karny, Statut szkoły.

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie osmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS

Telefony alarmowe krajowe i lokalne Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111
Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100,
dyzurnet@dyzurnet.pl

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność

2) Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo). W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność). Realizując procedurę należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np.: wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami, etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu

zachowań w stronę cyberprzemocy). Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem. Identyfikacja sprawcy(-ów) Identyfikacja sprawcy(ów) często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)

3) Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy). Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły (m. in. w statucie). Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3) itp.

4) W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi się ona czuć bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo. Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów (to może być dla niej zadanie trudne zarówno ze względów technicznych, jak i emocjonalnych), zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc). Jeśli dziecko nie wyraża zgody na poinformowanie rodziców, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.

5) Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc.

6) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi Samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania Policji i sądu rodzinnego – procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły. Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje z statutu i/lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia). Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor szkoły.

7) Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania stymuluje administrator serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

2.18.3 ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA DZIECI W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU

Infopolizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia Siecioholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej.

2) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).

3) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego lub pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

4) O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.

5) Aktywności wobec świadków Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.

6) Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

2.18. 4 NAWIĄZYWANIE NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERNECIE - UWODZENIE, ZAGROŻENIE PEDOFILIĄ

Podstawy prawne uruchomienia procedury Kodeks Karny, art. 200, 200a par 1 i 2, art. 286 par.1 Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).

Telefony alarmowe krajowe Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111

Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100

Zgłaszanie nielegalnych treści: Dyżurnet, dyżurnet.pl

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

1) Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

2) Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail).

3) Jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.

4) Identyfikacja sprawcy(-ów)

Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

5) Aktywności wobec sprawców

Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.

6) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.

6) Otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi.

W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne

zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

7) Aktywności wobec świadków

Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.

8) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.

9) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi

W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.

Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc.

Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

5) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczną - pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym.

6) Aktywności wobec świadków

Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej szkoły lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.

7) Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi

W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego.

8) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi

Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary